

درباره‌ی ما

مجلس شورای اسلامی ایران

تدوین: مهتاب

احمد رضا نخجوانی

یارو

انتشارات یارو

تهران-۱۳۹۶

سرشناسه: سعدی، ملاح عبداللہ ۶۹۱ Sa'di, Mosleh-ibn Abdollah

عنوان و نام پدیدآور: دلبران بغما، شقانه از عالی جناب سعدی / تدوین: احمد رضا نججوانی ۱۳۵۲

عنوان قراردادی: غزلیات، برگزیده

مشخصات نشر: تهران: نشر پارو، ۱۳۵۲

مشخصات ظاهری: ۱۱۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۵۰۳-۶-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: شعر فارسی -- قرن ۷ ق.

موضوع: Persian poetry--13th century

رده بندی کنگره: PIR۵۲۰۹/۱۳ ۱۳۹۶

رده بندی دیویی: ۸۱۴/۳۱

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۲۵۱۸۶

نشر پارو

امور: مهر / فیروز / لیتوگرافی: مینا / چاپخانه: کاج
اجرای آلبوم صوتی: مدی یحیی پور / صفحه آرا: یاسر عز آباد
چاپ اول: بهار ۱۳۹۶ / شمارهگان: ۷۰۰ نسخه / بها: ۱۲۰۰۰ تومان

همه حقوق چاپ و نشر این اثر برای نشر پارو محفوظ است. تکثیر، انتشار و
بازنویسی این اثر به هر روش بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع است و پیگرد
قانونی دارد.

مرکز توزیع: پخش البرز - تلفن: ۸۸۴۱۷۴۴۶ - ۸۸۴۰۵۱۸۲

آدرس پخش البرز: تهران، خیابان شهید بهشتی، بین چهارراه اندیشه و ...، ساختمان شماره ۶۸

تلفن و نمابر: ۸۸۴۱۷۴۴۶ - ۸۸۴۰۵۱۸۲ / صندوق پستی: ۶۷۱۸۱

WWW.ALBORZPUBLICATION.COM

آدرس نشر پارو: تهران، خیابان لبافی نژاد، نیش ابوریحان، پلاک ۷۶، ساختمان تک، ...

..... اشعار....

۱۸ ■ داغ محبت	۱ ■ دلبران یغما
۱۹ ■ امید وصل	۲ ■ شریعت عشق
۲۰ ■ دوستت دارم	۳ ■ قیمت عشق
۲۱ ■ آتش زبان	۴ ■ بی‌نوایی
۲۲ ■ لب شیرین	۵ ■ سرو بلند
۲۳ ■ خانه خمار	۶ ■ عهده
۲۴ ■ خوبرویان	۷ ■ شب خیزی
۲۵ ■ شب رنجوری عشاق	۸ ■ چشم مست تو
۲۶ ■ کدام دل	۹ ■ مرد عشق
۲۷ ■ ماه دلارا	۱۰ ■ کمند
۲۸ ■ دولت روی تو	۱۱ ■ تسلیم تو
۲۹ ■ جان فنا	۱۲ ■ دلبر عیار
۳۰ ■ روح طبعی	۱۳ ■ خیال روی تو
۳۱ ■ قدر	۱۴ ■ تمنا
۳۲ ■ مست خورشید روشن	۱۵ ■ پیوند
۳۳ ■ شب عاشقان	۱۶ ■ هلال دوست
۳۴ ■ شمع جمع	۱۷ ■ کوی دوست

- ۵۲ | عهد ما
 ۵۳ | زهی خیال
 ۵۴ | امید رستگاری
 ۵۵ | عشق آمد
 ۵۶ | طریق وصل
 ۵۷ | آستان امید
 ۵۸ | سودازده
 ۵۹ | خاک درت
 ۶۰ | ذوق درون
 ۶۱ | دولت وصل
 ۶۲ | اکسیر عشق
 ۶۳ | جانان
 ۶۴ | عشق
 ۶۵ | پریشان
 ۶۶ | کام
 ۶۷ | دل دیوان
 ۶۸ | شیدایی

- خم زلف | ۳۵
 کعبه حُسن | ۳۶
 خوبان روزگار | ۳۷
 مهجور | ۳۸
 کعبه عزیز | ۳۹
 آفتاب | ۴۰
 آتش معنی | ۴۱
 امردار | ۴۲
 حُسن عهد | ۴۳
 عشق پیرانه | ۴۴
 آستان نیاز | ۴۵
 دام عشق | ۴۶
 آرام جان | ۴۷
 آرزوی دل | ۴۸
 فغان من | ۴۹
 حکم نظر | ۵۰
 لاف عشق | ۵۱

- ۸۶ | طرف صحرا
- ۸۷ | کجایی
- ۸۸ | سودای تو
- ۸۹ | سنگ دل
- ۹۰ | خیال
- ۹۱ | بی خبری
- ۹۲ | دل تنگ
- ۹۳ | حدیث سعدی
- ۹۴ | یادگاری
- ۹۵ | عادت بخت من
- ۹۶ | خلوت پاکان
- ۹۷ | م. من
- ۹۸ | یارب سخن
- ۹۹ | سزدگان
- ۱۰۰ | قبله دل

- ۶۹ | جور یار
- ۷۰ | طاقت غربت
- ۷۱ | بیگانه عشق
- ۷۲ | آسوده خاطر
- ۷۳ | ما نیزه بد نیستیم
- ۷۴ | به درند
- ۷۵ | جنب لغت
- ۷۶ | چاه کنال
- ۷۷ | تسلیم عشق
- ۷۸ | بخت سعید
- ۷۹ | نوبت اتصال من
- ۸۰ | دست نگارین
- ۸۱ | صبر
- ۸۲ | کوی او
- ۸۳ | پری رخسار
- ۸۴ | جور غمت
- ۸۵ | آهوی رمیده

پیش‌گفتار

آنچه انگیزه و مایه تهنیت این نوشتار و خوانش برخی از غزلیات پادشاه سخن شد، آن بی‌مهری و در نطفه سرخ این اشعار است که طی چندین دهه از نظام آموزشی گرفته تا عرصه‌های مختلف اجتماعی، زندگی داشته‌ایم.

بسیاری از ما عالی‌جنابان با کلاس‌های بوستان و گلستان می‌شناسیم و شاید به سختی به خاطر بیاوریم که در این گنجینه با چند دهه است. حال آنکه شیخ اجل، بیش از ششصد غزل ناب دارد که انتشار همه‌ی این غزلیات در یک کتاب، بی‌انصافی و کم‌بها کردن اشعاری است که به لحاظ زیبایی و مفهوم، در جهان جاودانه و بی‌پایانند است که چه بسا باید هریک از غزلیات را در یک جلد منتشر کرد و مخاطب به کتاب‌رسانی، راجع کند و برای مثال، کتاب گرامر ماه من برفا کند از رخ نقاب را تهیه کند.

حتا خواندن یک باره‌ی ابیات یک غزل هم، نادیده انگاشتن مفهوم آن است. چنانچه اگر می‌خواهید جان عزیزان‌تان را به شهد اشعار استاد سخن شیرین سازید، به این عنوان و تمرکز بر یک بیت بسنده کنید.

اغراق آمیز نیست اگر مدعی شوم که می‌توان بسیاری از سبک‌های ادبی و فکری بشر را در اشعار او سراغ گرفت. به عنوان یک نمونه‌ی ساده، تنها در این بیت بنگرید:

خیال روی کسی در سراسر است هر کس را
مرا خیال کسی کز خیال بیرون است

پادشاه سخن، هشتصد سال پیش به گونه‌ای سبک فرا واقع‌گرایی یا سورئالیسم را به کار بست که مبتکران غربی این سبک به نسبت نو، هنوز اثری به این کوتاهی و جاودانگی خلق نکرده‌اند.

عمیق‌ترین برای ما، فارسی خواهیم زبان پارسی را به درستی بیاموزیم و در زندگی و کار از آن بهره‌جوییم، بهتر است، شگرتی بر همه‌ی ما، آثار عالی جناب است و پس از خواندن و آموختن آن‌ها، می‌توانیم بی‌درنگ به اهدای آن بر شیوه‌ی سخنوری و به کارگیری زبان پارسی باشیم. شاید دلیل آن این باشد که، «رَبِّهِ از حَمْدِ رَبِّهِ نثر نگاشته است که گویی نثر ساده را می‌خوانیم؛ به سر و گفت کسی میوه‌ای نمی‌آری؟»
جواب داد که آزادگان نهی دست‌اند

شاید یکی از دلایل اصلی کاربرد اشعار او برای تقویت زبان رسمی، ساختن ترکیبات بسیار زیبا از کلمات ساده باشد. همین یک بیت، برای نشان دادن این امر کافی است:

آهنگِ دراز شبِ رنجوری عشاق
با آن نتوان گفت که بیدار نباشد

حال آنکه غزلیات او، آموزه‌های فراوان دیگری در خود دارد که کمتر در دیگر اشعار در زبان پارسی دست یافتنی است. یکی از مهم‌ترین آن‌ها، بی‌پروایی است. به دور از زندگی محکم و

بی‌پیرایه از عشق به معشوق می‌گوید:

زدوستان که تو را هست، جای سعدی نیست

گدا میان خریدار در نمی‌گنجد

و با این همه، غرور و بی‌نیازی‌اش را حفظ می‌کند. این صفت عالی جناب، بی‌نظیر و خالص

است. این را می‌توان به سادگی در چند نمونه از ابیات مشاهده کرد:

پروا خدا ی مسکین و دری دگر طلب کن

نه هزار بار گفتن نیامدت جوابی

و یا:

سعدی گران ز ساقین بگز، بر ما همنشین

گوهر که خواهی برگزین ما نیزم بد نیستیم

و یا:

ای گل خوش بوی، گر صد قرن باری بهار

همچو من هرگز نبینی بلبل خوش گوی را

و یا:

گلی چو روی تو گر ممکن است در آفاق

نه ممکن است چو سعدی هزار دستانش

به نظر، ما ایرانیان در ادبیات پارسی علاقه‌ی بیشتری به حضرت داند دا هم و در خانه‌ی

همه‌ی ما دیوان حافظ یافت می‌شود. در صورتی که به زعم حافظ شناسان، گرسه‌ی دی، وید،

حافظ کنونی نیز وجود نداشت. از سویی بسیاری از ما غزلیات حافظ را نیز ابزاری برای تفأل و

میان بر برای دست یافتن به نادانسته‌های آینده یافته‌ایم و از خواندن و درک اشعاری نظیرش عاجزیم و از سویی دیگر، حتا از وجود غزلیات عالی جناب سعدی بی‌خبریم. به هر روی، قلم من، قادر به بیان مطالبی نیست که شایسته‌ی عالی جناب باشد و ترجیح می‌دهم با اشاره به بیثی از او، زبان در کام نگاه دارم:

قوت سر عشق تونیست زبان خامه را

ببرد. میدنو، چند به سر دوانمش؟

با این مقدمه، تصمیم گرفتم تعدادی از غزلیات عالی جناب سعدی را انتخاب کنم و چون بیم آن را داشتم که این اشعار به درستی خوانده و آدا نشوند، خواندن چند غزل را خود بر عهده گرفتم.

بیان این نکته نیز ضروری است که چون سر توان از هیچ ملاک معقولی برای انتخاب غزلیات استفاده کرد و هر یک از غزل‌ها با تنهایی نیایست، غزلیات منتشر شده را به انتخاب دل آورده‌ام.

احمد رضا نخجوانی

اسفند ۱۳۹۵